

Het verhaal achter de foto

drs. Ad Kappen (onderwijsadviseur / orthopedagoog)

adkappen@kpnmail.nl

06-21627633

Een van de belangrijkste pijler bij het opbrengstgericht werken is het werken met data. Opbrengstgericht werken is datadriven. Vraag is of data een correct beeld geven over de kwaliteit van het onderwijs.

Het geheim van Enschede gaat verder

In Enschede is succesvol gewerkt aan het verbeteren van de leesresultaten, bekend onder de naam: *Lees- en rekenverbeterplan Enschede*. Door het realiseren van effectief lees- en rekenonderwijs halen de leerkrachten het maximale uit de leerlingen, vanuit de overtuiging dat niet milieu- of leerlingfactoren verantwoordelijk zijn voor de resultaten, maar de kwaliteit en effectiviteit van de instructie en de kwaliteitszorg en ambitie van de directie. De opbrengsten voor lezen en rekenen liggen voor de Enschedese scholen al jaren boven het landelijk gemiddelde. Ook leerlingen met extra leerlinggewicht presteren boven het landelijk gemiddelde.

Eén van de succespijlers van het plan is de data-analyse, bekend onder de naam “datamuur”. Bij de data-analyse is het echter lastig het verhaal achter het plaatje scherp te krijgen. De vragen waaruit dit blijkt zijn o.a.: zijn de behaalde lees- en rekenresultaten wel overeenkomstig de mogelijkheden van de leerling? Geven de vaardigheidsniveaus of vaardigheidsscores wel een eerlijk en reëel beeld van de kwaliteit van de school?

Foto en film.

De stelling van prof. Dr F.Janssens van het project Leerwinst en Toegevoegde waarde (ministerie van OCW) is dat op basis van *de foto* (het vaardigheidsniveau en de vaardigheidsscore) de kwaliteit van het onderwijs niet kan worden vastgesteld. De kwaliteit kan wél worden vastgesteld door middel van *de film*. De film maakt zichtbaar wat een school doet voor alle leerlingen door het meten van de groei in vaardigheidsscore.

John Hattie geeft in zijn boek “visible learning” het volgende aan: “it is not the achievement, it is the growth. Assessment is critical, but it must focus on progress”. De norm voor groei in vaardigheidsscore is volgens Hattie de volgende: “at least a year’s growth for a year’s input”.

De uitdaging is nu om te onderzoeken hoe groot de groei in vaardigheidsscore moet zijn. De groei in vaardigheidsscore is afhankelijk van verschillende variabelen. Een van deze variabele is het leerpotentieel, de capaciteiten van de leerling.

In samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen en Planb² B.V. is de relatie tussen leerpotentieel en vaardigheidsscores in kaart gebracht. Welke vaardigheidsscore mag de leerkracht verwachten bij een bepaald leerpotentieel?

De analyse van de foto, making the movie

Het leerpotentieel wordt bepaald door de NSCCT (Niet Schoolse Cognitieve Capaciteiten Test, die groepsgewijs wordt afgenomen. De NSCCT is in mei 2015 COTAN goedgekeurd.)

Met de ontwerper van de NSCCT, dr. T.A. van Batenbrug is wetenschappelijk vastgesteld wat de relatie is tussen vaardigheidsscores en leerpotentieel.

lkgroep	leerpotentieel	Pmis	Pruim	Pnum	Pverb	NSCCT_IV	Cito_IV	iqGEM	iqSD
6	100	1	66	67	80	3,4	3,4	96	8
6	95	0	76	42	68	4,0	4,1	96	8
6	109	0	63	100	88	2,2	2,4	96	8
6	96	0	61	67	78	3,9	4,0	96	8
6	96	0	68	58	73	3,9	4,0	96	8
6	92	0	49	58	85	4,3	4,4	96	8
6	104	0	71	58	85	3,0	2,9	96	8
6	96	0	71	83	63	3,9	4,0	96	8
6	85	0	49	33	78	5,0	5,1	96	8
6	92	0	49	75	80	4,3	4,4	96	8
6	95	0	61	67	75	4,0	4,1	96	8
6	103	0	66	75	83	3,0	3,0	96	8
6	83	1	61	67	50	5,1	5,2	96	8
6	89	1	54	92	63	4,6	4,8	96	8
6	109	0	66	100	85	2,2	2,4	96	8
6	104	2	78	75	73	3,0	2,9	96	8
6	111	0	71	100	83	1,7	2,2	96	8
6	99	0	63	75	78	3,5	3,6	96	8
6	93	0	56	75	75	4,2	4,3	96	8
6	90	1	63	58	65	4,5	4,7	96	8
6	100	0	78	83	63	3,4	3,4	96	8
6	99	0	61	92	75	3,5	3,6	96	8
6	77	2	49	42	58	5,4	5,5	96	8

Voorbeeld van een uitslag van de NSCCT. Deze uitslag geeft aan wat het leerpotentieel van een leerling is, maar ook wat het gemiddeld leerpotentieel is van deze groep. Verder is belangrijk de spreiding rondom het gemiddeld leerpotentieel.

school - groep - leerling

Belangrijk bij deze analyse is, dat het leerpotentieel één van de bronnen is. Andere variabelen worden ook meegenomen in deze analyse, zoals de mening van de leerkracht, de werkhouding van de leerling, de mening van de leerling zelf.

Met de uitslag van de NSCCT en het CITO lovs kunnen de opbrengsten op verschillende niveaus worden geanalyseerd

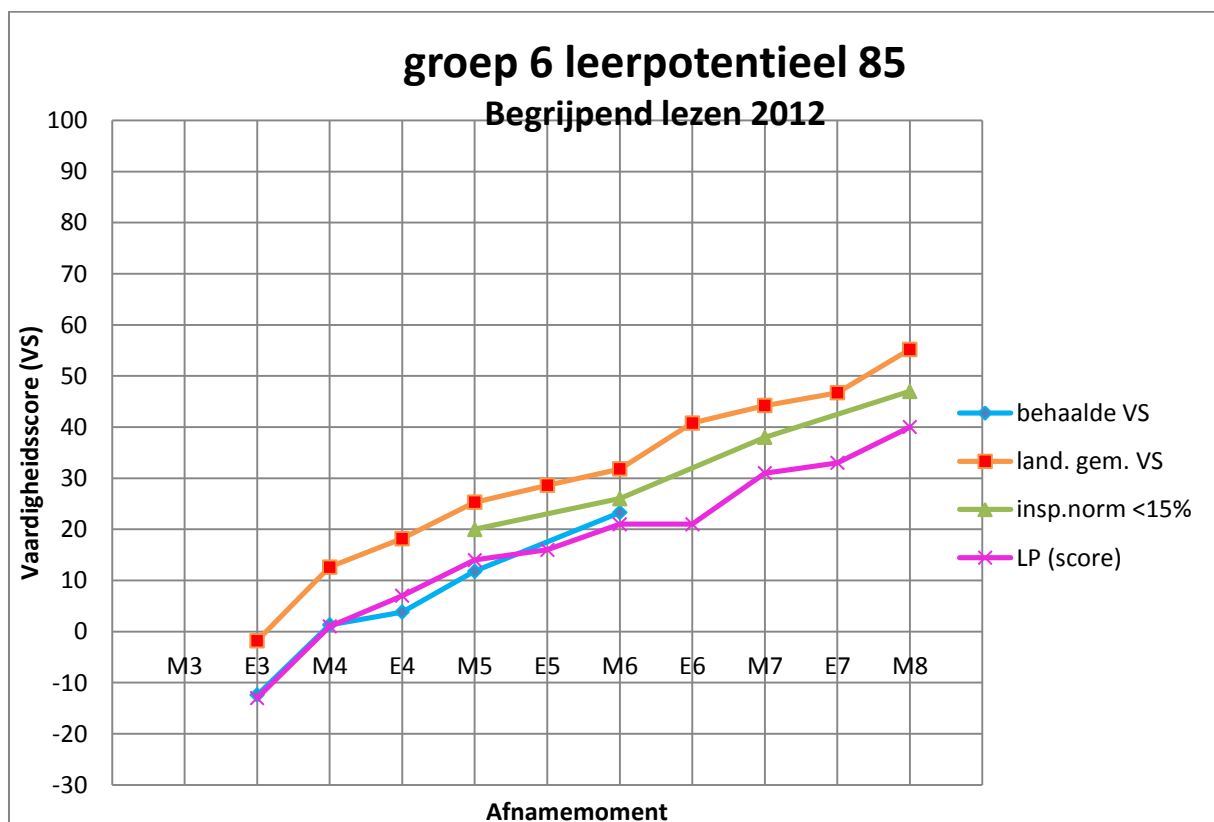
- Een foto en film op schoolniveau
- Een historisch perspectief op groepsniveau
- Een toekomstperspectief op groepsniveau
- Een toekomstperspectief op leerlingniveau

a. Voorbeeld van een foto en film op schoolniveau

School:	3 (20lln)			4 (15 lln)			5 (14 lln)			6 (15 lln)			7 (15 lln)			8 (17lln)		
jan 2016 ≥ 15%	foto	foto	film E3- M4		foto	film E4- M5	Film M4- M5		foto	film E5- M6	Film M5- M6		foto	film E6- M7		foto	film E7- M8	film M7- M8
AVI	60%	84%	80%		86%				93%				80%			100%		
DMT	40%	35%	60%		50%				60%				60%			47%		
	60%	45%	73%		64%				80%				87%			94%		
	i.gem	23,0	53,5	17,4	70,4	8,4			82,4	6,7			88,3	2,2		95,5	3,0	
	insp	21,0	48,0	21,6	66,0	11,1			86,0	5,2			97,6	3,1		100,9	4,4	8,6
VS	20,3	57,9			73,1													
WS	40%																	
	60%																	
	i.gem	37,3	55,8	3,6	63,8	4,5			75	7,5			86	6,5		96,7		
	VS																	
BL	40%		33%		7%				13%				13%			24%		
	60%		60%		7%				27%				27%			35%		
	i.gem		12,6	14,4	25,3	7,1			31,8	6,5			44,2	3,4		55,2	8,5	
	insp		12,1	22	20,0	3,8	8,6		26,0		9,8		38,0		13,1	47,0	nvt	12,8
	VS		15,3		15,3				23,3				35,8			48,0		
Spel.	40%		47%		29%				47%				60%			35%		
	60%		73%		43%				47%				80%			59%		
	i.gem	107,8	120,1	5,7	126,7	5,2			133,6	3,2			139	1,7		143,2	2,9	
	VS		120,7	6,1	124,5	4,6			133,0	4,4			140,4	0,9		142,9	2,4	4,3
R&W	40%				21%				27%				27%			41%		
	60%				36%				40%				47%			47%		
	i.gem	32,1	51,6	8,4	72,2	9,9			85,8	6,2			99,6	7,9		111,6	6,8	
	insp		45,0		65,0	5,0			79,0	5,5			94,0	7,3		106,0	10,8	13,9
	VS				64,8				77,8				93,6			111,0		

Voorbeeld van de opbrengsten van de M-toetsen: de vaardigheidsniveau (I-II / I-II-III), de behaalde vaardigheidsscore en de groei in vaardigheidsscore van de E-toets naar de M-toets. De waardering van de opbrengsten is gebaseerd op landelijk cijfers en op de inspectienorm.

b. Voorbeeld van een historisch perspectief van groep 6.

Het gemiddeld leerpotentieel van deze groep is 85. Hoe heeft deze groep zich ontwikkeld vanaf groep 3. Belangrijk zijn twee lijnen: de verwachte score op basis van het leerpotentieel (paars) en de behaalde vaardigheidsscore (blauw). De behaalde vaardigheidsscore mag nooit onder de verwachte vaardigheidsscore liggen

c. Voorbeeld van groeiperspectief op groepsniveau.

Leerpotentieel	Uitstroomprofiel op basis van leerpotentieel	Score		Vergelijking			Groeï	
		Behaalde vaardigheidsscore vorig afnamemoment (kleuring gebaseerd op leerpotentieel)	Behaalde vaardigheidsscore huidig afnamemoment	Niveau (kleuring t.o.v. het leerpotentieel)	Verwachte vaardigheidsscore op basis van leerpotentieel	Verwachte vaardigheidsscore op basis van vorige afnamemomenten/curve	Geplande vaardigheidsgroei volgend moment	Uitstroomprofiel op basis van curve
122	vwo	28	32	II	45	33	21	havo
111	havo	42	29	II	35	41	12	vwo
111	havo	28	9	V	35	36	32	vmbo KB
111	havo	28	35	II	35	36	6	havo
108	vmbo TL	30	27	III	32	37	12	havo
108	vmbo TL	24	12	V	32	30	27	vmbo TL
108	vmbo TL	30	45	I	32	45	8	vwo
106	vmbo TL	32	27	III	30	36	10	havo
103	vmbo TL	24	14	V	28	30	20	vmbo TL
102	vmbo TL	42	30	II	27	40	7	vwo
95	vmbo KB	11	5	V	21	20	23	vmbo BB
93	vmbo KB	42	26	III	20	42	7	havo
85	vmbo BB	19	41	I	13	26	7	havo
80	vmbo BB	19	18	IV	9	29	7	vmbo TL
103	vmbo TL	29	25	III	28	34		

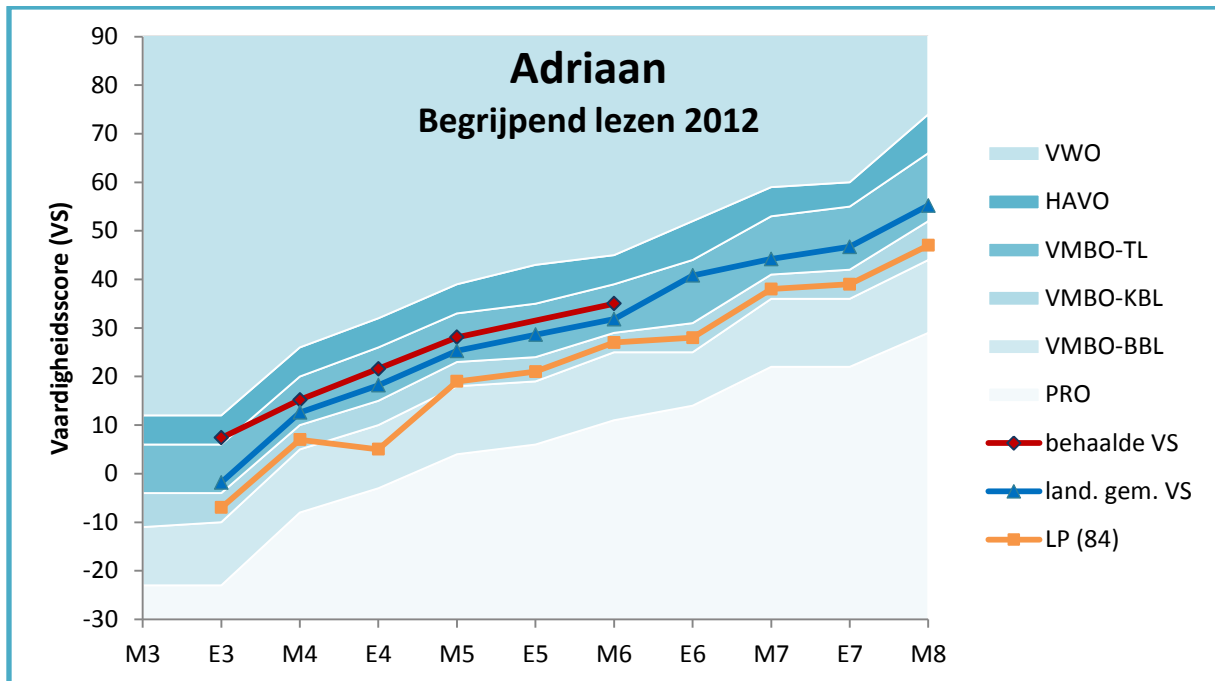
In dit voorbeeld (ontwikkeld door planb2) wordt met kleuren aangegeven of de behaalde score boven, op of onder de verwachte score ligt. Deze analyse is mede bepalend voor het groepsplan. Met behulp van de webapplicatie van planb2 kan de leerkracht een dynamisch groepsplan opstellen. Het geeft de leerkracht zicht op wat hij moet doen om het onderwijsaanbod aan te laten sluiten, ook voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.

Leerlingen met speciale onderwijs- en ondersteuningsbehoeften kunnen grotendeels toe met goed onderwijs. Wat hiervoor nodig is, is het systematisch, expliciet en intensief inzetten van een breed aanbod van effectieve onderwijs strategieën.

In het dynamisch groepsplan kunnen dan zeer gericht de evidence-based strategieën van dr. David Mitchell worden toegepast, zoals:

- Het toepassen van coöperatieve werkvormen
- Het werken volgens peer-tutoring
- Het Co-teachen / gezamenlijk lesgeven
- Het betrekken van de ouders bij de school.
- Het leggen van eigenaarschap bij leerlingen
- Het toepassen van PBS

d. Voorbeeld van een groeiperspectief op leerlingniveau.

Doordat de onderwijskwaliteit op die manier geborgd wordt, krijgt de leerkracht helder zicht op de kansen en leermogelijkheden van de leerlingen afzonderlijk. De informatie die de leerkracht verzamelt in het leerlingoverzicht vormt de basis voor het gesprek dat wordt gevoerd met ouders en leerlingen. Volgens de wetenschappelijke analyse zijn groeigesprekken met leerlingen zeer effectief. Eigenaarschap wordt gelegd bij de leerlingen.

De achterliggende theorie bij deze groeigesprekken is gebaseerd op het werk van Carol Dweck. Zij beschrijft het verschil in mindset. Een fixed mindset of een growth mindset. Een groeigesprek is gebaseerd op een growth mindset, deze gaat uit van een positieve ontwikkeling, van kansen, van groei.

Bij een groeigesprek maakt de leerkracht gebruik van verschillende bronnen: het beeld wat de school heeft van deze leerling, zijn leerprestaties, zijn leerpotentieel en de sociaal-emotionele ontwikkeling. In het groeigesprek bespreekt de leerkracht met de leerling en met de ouders het volgende:

- De leerlijn
- De mening van de school over de werkhouding, sociaal-emotionele ontwikkeling en het welbevinden
- De uitslag van de NSCCT
- De CITO-gegevens van technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen
- Een eerste voorzichtige inschatting van een uitstroomadvies voor het voortgezet onderwijs.

In dit gesprek wordt samen met de leerling onderzocht waar de kansen en waar de belemmeringen liggen, maar vooral hoe we het gaan aanpakken. De nadruk ligt op “nog niet..”

Wat zegt de inspectie?

De inspectie hanteert een nieuw toezichtskader. De hoofdvragen in het waarderingskader zijn:

1. Leren kinderen maximaal?
-onderwijsresultaten
2. Geven leerkrachten goed les?
-onderwijsproces
3. Is het klimaat voor leerlingen veilig, stimulerend en ambitieus?
-schoolklimaat en veiligheid
4. Bewaakt de directie de kwaliteit van de school?
-kwaliteitszorg en ambitie

De inspectie staat zeer positief tegenover de analyse met foto en film. De inspectie waardeert een school niet op basis van de foto / de opbrengsten, maar op basis van de film / de groei in vaardigheidsscore gebaseerd op leerpotentieel.

Ook de leerkrachten zijn enthousiast over het werken met foto en film en planB2, omdat het recht doet aan hun vakmanschap. Passend Onderwijs slaagt, omdat de leerkrachten het niet ervaren als een “afrekening” op basis van de foto. Er wordt gekeken naar de film om de kwaliteit van het onderwijs te bepalen.

Tips voor op de werkvloer:

1. Stel ambitieuze doelen, maar werk realistisch, in haalbare little baby steps. Besteed veel aandacht aan de implementatie.
2. Stuur op onderwijskwaliteit door op zoek te gaan naar het verhaal achter het plaatje. Niet de foto is bepalend voor de onderwijskwaliteit, maar de film. Dit is van essentieel belang, ook bij leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.
3. Betrek de onderwijsinspectie bij deze analyse. Laat zien wat de verwachte score en wat de behaalde score is voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften .
4. Differentieer handelingsgericht op basis van de geplande groei in vaardigheidsscore door instructie, aanbod, verwerking en leertijd.
5. Instructiegevoelige leerlingen zijn leerlingen waarbij een discrepantie is tussen verwachte score en behaalde score. Ook leerlingen met bv niveau II kunnen instructiegevoelig zijn.
6. Werk met een gedigitaliseerd programma om een dynamisch groepsplan op te stellen
7. Praat met kinderen i.p.v. over kinderen: betrek leerlingen bij hun eigen ontwikkeling. Ga samen met de leerling op zoek naar zijn talenten. Ga uit van een growth mindset.
8. Professionaliteit van het hele team is de basis van succes: werk met bewust bekwame leerkrachten. Wees als team trots op de film !

